

روح زندگی روزمره

احمدغلامی

همه قدرت‌ها محدودیت خاص خودشان را دارند، هیچ قدرت نامحدودی وجود ندارد. شاید راز بقا در همین نکته نهفته است که هر قدرتی با قدرتی دیگر محدود می‌شود. از همین‌رو واژه‌هایی همچون مقاومت ارزشمند هستند.

مقاومت یعنی ایستادگی در برابر قدرتی که درصدد اعمال زور است. البته خود واژه مقاومت در هر مقطعی معنایی خاص در زمانه خود دارد، اما معمولاً مقاومت جنبه‌ای مثبت از عملکرد انسانی است. آرمان، مقاومت و مبارزه، مفاهیمی سیاسی به شمار می‌آیند، درصورتی‌که این مفاهیم در زندگی روزمره آدم‌ها هم نقشی حیاتی دارند. سوزان باکمورس در کتاب «هگل، هائیتی و تاریخ جهان‌شمول» که به نقد و تحلیل دو مقاله هگل می‌پردازد، باور دارد هگل در کنار مفهوم «روح تاریخ»، دست بر قضا حساسیت ویژه‌ای به زندگی روزمره آدم‌ها داشت و با نگاه تیزبین خود همه جزئیات را واکاوی می‌کرد؛ جزئیاتی که در زندگی انسان‌ها نقش بسزایی ایفا می‌کنند. هگل از تقسیم‌کار آدم اسمیت که زمانی در اقتصاد غوغایی به راه انداخت، به نتایجی خلاف متفکران دوران خود درباره آدم اسمیت رسید. او نابرابری برابر‌ساز تفکر آدم اسمیت را کشف کرده و به نقد کشاند و از حقوق انسان‌هایی دفاع کرد که در این نابرابری، حقوق‌شان از دست می‌رفت؛ چراکه باور داشت «مسئله در جزئیات است». جزئیاتی که زندگی آدم‌ها را شکل می‌دهد، ازجمله زندگی کارگران و تهی‌دستانی را که در جریان وقایع روزمرهٔ زندگی به آگاهی دست می‌یابند؛ آگاهی‌ای که به مبارزه و مقاومت منتهی می‌شود.

به باور باکمورس مهم نیست که این آدم‌ها پیروز می‌شوند یا نه، مهم این است که آگاهی از محدودیت‌های قدرت فراتر می‌رود. باکمورس معتقد است: «تاریخ مجموعه‌ای از لحظات پراکنده است». این ایده تا حدودی متفاوت از دیدگاه مارکس است که تاریخ را روندی عظیم و پیوسته می‌داند. مورس تمرکزش بر آگاهی است، اما نه «آگاهی طبقه‌ای» و نه «روح تاریخی» که هگل باور داشت بشر در تاریخ به سوی پیشرفت گام برمی‌دارد. در کنار هم قراردادن این دو متفکر در کنار باکمورس به معنای هم‌وزن دانستن آنان نیست، بلکه فقط اشاره به وضعیتی است که باکمورس پیش‌روی ما قرار می‌دهد که سرشار از امیدواری است. او به «رهایی‌های موقتی» باور دارد؛ لحظاتی هرچند کوتاه از رهایی که اثر عمیقی در زندگی روزمره آدم‌ها به وجود می‌آورد و نشان می‌دهد همین آگاهی قادر است از محدودیت‌های قدرت فراتر برود. به تعبیر باکمورس، این لحظات موقتی رهایی» واقعی است. مردم ایران هم در دوره‌های تاریخی این لحظات را زیسته و تجربه کرده‌اند؛ در دوره مشروطه، بعد از تبعید رضاشاه و صدارت دکتر محمد مصدق. نمونه‌های فراوانی از این رهایی موقتی در تجربه مردم ایران وجود دارد که آن را زیسته‌اند و گاه این تجربیات همچون انقلاب اسلامی به پیروزی انجامیده است.

پس باید از تعبیری همچون مقاومت و مبارزه برداشت تازه‌ای به دست داد. مقاومت زیر فشار نوعی مقاومت است و جنگیدن برای یک زندگی روزمره سالم هم نوعی دیگر از مقاومت. همان‌گونه که اینک شاهدیم کارگرانی با فشار طاقت‌فرسای تورم، هنوز به زندگی آبرومندانه باور دارند و کارمندانی که زندگی خود را به خاطر هزینه‌های بالا چنان تیراش داده‌اند که

به‌شدت لاغر شده است. این هم نوعی دیگر از مقاومت است. اگرچه این وضعیت از سر ناچاری است، اما باور به اخلاق و اخلاقی زندگی‌کردن از سر ناچاری نیست، یک انتخاب است. مبارزه برای انسان‌ماندن و مقاومت در برابر پلیدی و خط فاصله گذاشتن با آدم‌هایی است که در هر زمینه و زمانه به‌جز منافع خود آرمانی ندارند. با تمرکز بر لحظات رهایی موقتی، مقاومت و مبارزه می‌توان به زندگی‌خوش‌بین بود. آگاهی این آدم‌ها از موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند و تسلیم آن نمی‌شوند، از جنس همان آگاهی‌های لحظات رهایی موقتی است. حتی در مبارزه طبقاتی هم این انسان‌های شرافتمند هستند که انقلاب را پیش می‌برند. پس زندگی روزمره بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی آدم‌هاست. «اخلاقی زیستن» در وضعیت «بحران اخلاقی» یک انتخاب است؛ نشنفتن‌گرفته از یک وظیفه اخلاقی.

شنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۵
۱۴ ذی‌القعدة ۱۴۴۷
۲ می ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۳۷۴
۴۰ هزار تومان
۸ صفحه

روزنامه

درد **«شرق» امروز می‌خوانید:** **جنجال در صحن علنی کنگره فیفا • هزینه جنگ را کارگران می‌دهند • پزشکیان: دولت صیانت از حقوق و معیشت کارگران را وظیفه خود می‌داند**

گزارش «شرق» از درخواست انجمن خودروسازان برای کاهش هزینه‌های تولید در شرایط جنگی

تولید خودرو منهای استاندارد؟

شرق: انجمن خودروسازان ایران در نامه‌ای خطاب به سازمان استاندارد درخواست کرده است که برای کاهش هزینه‌های تولید خودرو در شرایط جنگ، از برخی استانداردهای خودرو و رویه‌های نظارتی تا زمان عادی شدن شرایط چشم‌پوشد و در نسخه‌ای از این نامه که به دست «شرق» رسیده است، انجمن خودروسازان فهرستی از استانداردهای خودروهای سواری و تجاری نظیر تست تصادف یا رویه‌های ارزیابی کیفیت خودرو یا تست‌های تطابق مانند ترمزگیری خودرو و استحکام کابین را ردیف کرده و از سازمان استاندارد خواسته است که با این استانداردها تاییداری شرایط به‌صورت عدم الزام، تعلیق موقت یا کاهشی برخورد کند.آمارهای تولید حاکی از آن است که سال ۱۴۰۴ برای خودروسازان مانند بسیاری از صنایع کشور سال چندان مساعدی نبوده است. آمار تولید خودرو در سال ۱۴۰۴ حاکی از آن است که تولید خودرو در سال گذشته سقوط حدود ۲۰ درصدی داشته است. سالی که نیمی از آن به درگیری‌های ارزی، قیمت‌گذاری و تعرفه سپری شد و باقی آن نیز با رکود

سفر ناتمام رئیس فدراسیون فوتبال و همراهانش به کانادا

دردسرهای بی‌پایان تاج

صفحه ۵

شرق

نگاهی به آینده مناسبات ایران و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس پس از جنگ در گفت‌وگو با محمد ایرانی

پایان جنگ، پایان خصومت؟

این گفت‌وگورا در صفحه ۲ بخوانید.عکس:عباس کوثری/شرق

مقام معظم رهبری:

فصل نوین خلیج‌فارس و تنگه

هرمز در حال رقم‌خوردن است

معلمان و کارگران ستون فقرات

عرصه فرهنگ و اقتصاد

۶ و ۲

برگزیده‌ها

گزارش «شرق» از وضعیت گروهی از بیماران خاص که ۷ ماه است برخی از داروهایشان را دریافت نکرده‌اند

بیماران هموفیلی در بن‌بست درمان

آیین گرامیداشت روز ملی خلیج فارس برگزار شد

معلم‌های بدون کلاس و شرایط سخت آموزش

۷

۴

معلم‌های بدون کلاس و شرایط سخت آموزش

۸

قهرمانی که در اوج ایستاد، در سکوت کناررفت و هرگز به نیمکت برنکشت

حسرت عبدالله موحد

۵

دنیای این روزهای ما

در حاشیه ناپیدایی

رامین خسروخاور

در دنیای این روزهای ما، یقین نه‌فقط از ذهن‌ها، بلکه از معادلات اقتصادی نیز آرام‌آرام کنار می‌رود و تردید، بی‌صدا جی آن را می‌گیرد؛ گویی زمین زیر پای‌کسب‌وکارها دیگر نه بستری استوار، که سطحی لغزان است که هر دم شکل عوض می‌کند. آنچه دیروز مبنای تصمیم بود، امروز محل سؤال است و گاه حتی نمی‌دانیم این تغییر، دقیقاً از کجا آغاز شد. زمانه، دیگر نه با ثبات بازار بلکه با نوسان آن تعریف می‌شود؛ نه با پیش‌بینی‌پذیری، که با وقفه‌های ناگهانی. قیمت‌ها پیش از آنکه به تعادل برسند، از مسیر خود منحرف می‌شوند؛ جریان تأمین، پیش از آنکه پایدار شود، دچار کسست می‌شود. کارخانه‌ای که تا دیروز با برنامه‌ای مشخص تولید می‌کرد، امروز

با قطعی ناگهانی انرژی یا تغییر پیش‌بینی‌نشده در نرخ مواد اولیه، ناچار از توقف یا کاهش ظرفیت می‌شود؛ و محاسباتی که بر گذشته تکیه داشتند، زیر فشار متغیرهایی فرو می‌ریزند که نه به‌سادگی دیده می‌شوند و نه به‌موقع اندازه‌گیری. اقتصاد بی‌شش از آنکه از کمبود رنج ببرد، از ناهماهنگی رنج می‌برد؛ از فاصله میان آنچه هست و آنچه باید باشد. تنازازی‌هایی که نه همیشه در آمارها دیده می‌شوند و نه به‌سرعت اصلاح، اما اثر خود را در عمق تصمیم‌های نگاه‌ها به‌جای می‌گذارند؛ در هزینه‌ای که ناگهان بالا می‌رود، در ظرفیتی که بی‌موقع متوقف می‌شود و در آفتی که کوتاه‌تر از آن چیزی می‌شود که برنامه‌ریزان تصور می‌کردند. در چنین بستری، بازار دیگر یک زمین بازی هموار نیست؛ به میدانی می‌ماند که قواعد آن، بی‌آنکه با اعلام شود، تغییر می‌کند. بازیگر بیش از آنکه با رقیب رویه‌رو باشد، با شرایطی مواجه است که هر لحظه می‌تواند صورت تازه‌ای به خود بگیرد. در این میان، عدم قطعیت حضوری خاموش اما تعیین‌کننده دارد؛ نه با هتدار، می‌آید و نه با برنامه. در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری، در انتخاب مسیر توسعه و حتی در حفظ وضع موجود، بی‌صدا اثر می‌گذارد. تدبیر اقتصادی دیگر برستون‌های محکم پیش‌بینی‌های بلندمدت استوار نیست؛ بیشتر به تلاشی می‌ماند برای نگه‌داشتن تعادل میان داده‌هایی که در هر روز می‌شوند و واقعیت‌هایی که زود تغییر می‌کنند.

۳

۱

یادداشت

مراقب فرصت تنگه هرمز باشیم

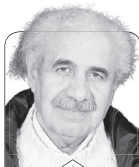
منصور معظمی

تمام این ابعاد را در این تنگه می‌بینید و لازم است بسیار ظریف و با دقت به این تنگه توجه شود. تصمیم‌گیران کشور باید توجه کنند در عین حال که این تنگه فرصت و مزیتی برای کشورمان است، می‌تواند تهدید هم باشد. اگر بتوانیم از این فرصت استفاده کنیم، می‌توانیم خیلی از مشکلات بین‌المللی‌مان را حل کنیم. اینجا تنگه هرمز دارای یک اهرم سیاسی است که می‌توانیم از این اهرم استفاده کرده و مسائل‌مان را حل کنیم. ۲۰ درصد از نفت جهان و ۳۰ درصد صادرات نفت از اینجا می‌گذرد. هرگونه اختلال در این مجموعه باعث می‌شود آثارش در صحنه بین‌المللی کاملاً مشهود باشد. الان این آثار در بخش‌های اقتصادی جهان می‌بیند که بسیار هم جدی است. جدا از اینکه بسیاری از کشورها سعی می‌کنند این آثار را مخفی کنند، اما خیلی جاها قیمت‌ها افزایش

یادداشت

روز معلم در ایران

جایگاه حرفه‌ای معلم، حقوق آموزشی و مسئولیت دولت در شرایط جنگی

موسی اکرمی

استادفلسفه

مقدمه: بازخوانی روز معلم در بستر چالش‌های نهادی و ملی

در تقویم رسمی ما، دوازدهم اردیبهشت «روز معلم» است. این روز فرصتی برای بازشناسی نقش حیاتی آموزش و قدردانی از تلاش‌های معلمان و استادان دانشگاه است. ولی از دیدگاه جامعه‌شناسی آموزش و تحلیل حکمرانی، این روز بیش از یک مناسبت نمادین، بستری برای طرح پرسش‌های بنیادین در باب شرایط نهادی و حقوقی‌ای است که امکان تحقق رسالت معلم را فراهم می‌آورد. تحلیل جایگاه معلم، به‌ویژه در عصری که جهان با تنش‌های ژئوپلیتیکی، بحران‌های اقتصادی و تغییرات سریع فناوریانه مواجه است، مستلزم نگاهی ژرف‌تر به نسبت میان فرد حرفه‌ای (معلم)، ساختار نهادی (نظام آموزشی) و سیاست‌گذاری کلان (دولت/حاکمیت) است. این نسبت، هنگامی که با الزامات و چالش‌های شرایط خاصی همچون جنگ و دفاع ملی گره می‌خورد، ابعادی پیچیده‌تر و حساس‌تر به خود می‌گیرد. در چنین بستری، بازخوانی «روز معلم» ایجاب می‌کند که فراتر از کلیشه‌های تکریم، به شکلی تحلیلی، رابطه میان حقوق معلم (اعم از معیشتی، شغلی و حرفه‌ای)، وظایف نهادی دولت (برای تضمین این حقوق و مدیریت نظام آموزشی) و پاسخ‌گویی متقابل میان معلم و جامعه پرداخته شود. این امر به‌ویژه در شرایطی که تداوم و کیفیت آموزش، خود به عاملی کلیدی در امنیت ملی و سرمایه اجتماعی بدل می‌شود، اهمیتی حیاتی می‌یابد. این نوشتار بر آن است تا با رویکردی تحلیلی و دانشگاهی، ابعاد گوناگون این رابطه را در متن شرایط کنونی ایران، با تأکید بر نقش آموزش در بستر جنگ و دفاع، بررسی کند.

یکم. صورت‌بندی مسئله

«روز معلم» در معنای رسمی آن، فرصتی برای ارتحال‌نهادن به نقش آموزشی است. ولی در سطح تحلیلی، این روز باید به پرسشی بنیادین پاسخ دهد: چه شرایط حقوقی و نهادی‌ای لازم است تا معلم بتواند رسالت آموزشی و پرورشی خود را با کیفیت و کرامت درخور انجام دهد؟ تکریم نمادین زمانی معنا و اثر دارد که با ضمانت‌های واقعی همراه شود: امنیت حرفه‌ای، ثبات شغلی، تأمین معیشت، امکان مشارکت در تصمیم‌سازی آموزشی و حفاظت حقوقی. در شرایطی که کشور با فشارهای مستمر و نیز وضعیت‌های بحران‌زا -ازجمله جنگ و الزامات دفاعی- روبرو است، اهمیت این پرسش چند برابر می‌شود. آموزش در چنین شرایطی نه‌تنها یک فعالیت اجتماعی، بلکه بخشی از ظرفیت حکمرانی برای